

Prikaz Predloga zakona o izmjenama Zakona o Budžetu Crne Gore za 2023. godinu

Budžet Crne Gore za 2023. godinu¹ utvrđen je u iznosu od 2.852.648.045,27€, dok je predloženim izmjenama Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu (rebalansom), predviđeno povećanje za iznos od 46.707.622,46€ ili 1,64%. Nakon povećanja, primici budžeta iznose 2.899.355.667,73€.

Rebalans budžeta

↑ 46,70 mil. €

Izmjene Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu predložene su imajući u vidu neplanirana prihodovana sredstva od realizovanog paketa podrške Evropske unije za prevazilaženje energetske krize, potrebu obezbjeđivanja finansiranja vanrednih parlamentarnih izbora, kao i obezbjeđivanja nedostajućih sredstava za subvencije za zapošljavanje lica sa invaliditetom, te određenih tehničkih korekcija. Takođe, usljed revidiranih makroekonomskih pokazatelja, kao i bolje naplate prihoda od plana, predložene su korekcije očekivanih primitaka.

- Predlogom rebalansa budžeta, izvorni prihodi uvećani su za 215,32 mil.€ ili 10,03%. Rashodi budžeta su uvećani za 42,18 mil.€ ili 1,68%. Planirani deficit je umanjnjen za 173,13 mil.€ i iznosi 193,18 mil.€, odnosno 3% procijenjenog BDP-a².

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Razlika
IZVORNI PRIHODI	2.147,47	2.362,78	215,32
Porezi i doprinosi	1.940,22	2.093,53	153,31
Ostali prihodi	207,25	269,25	62,01
Primici od otplate kredita	9,75	0,00	-9,75
RASHODI	2.513,78	2.555,97	42,18
Tekuća budžetska potrošnja	2.283,57	2.325,76	42,18
Pozajmice i krediti	4,52	0,00	-4,52
Kapitalni budžet CG	202,78	202,78	0,00
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	27,43	27,43	0,00
Otplata garancija	0,00	0,00	0,00
DEFICIT	-366,32	-193,18	173,13
PRIMARNI DEFICIT	-256,39	-83,25	173,13
OTPLATA DUGA	338,09	338,09	0,00
Otplata glavnice rezidentima	96,56	96,56	0,00
Otplata glavnice nerezidentima	241,53	241,53	0,00
IZDACI ZA KUPOVINU HARTIJA OD VRIJEDNOSTI	0,78	0,78	0,00
POZAJMICE I KREDITI	0,00	4,52	4,52
NEDOSTAJUĆA SREDSTVA	-705,18	-536,57	168,61
FINANSIRANJE	705,18	536,57	-168,61
Pozajmice i krediti	599,18	477,82	-121,36
Primici od prodaje imovine	6,00	6,00	0,00
Primici od otplate kredita	0,00	9,75	9,75
Korišćenje depozita države	100,00	43,00	-57,00

Tabela 1 – Deficit budžeta (u mil. eur)

Izmjenama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, koje su usvojene u februaru 2023. godine, izvršena je primjena međunarodnog računovodstvenog standarda IPSAS 2 - Cash flow statement, te korigovana definicija budžetskog gotovinskog suficita, odnosno deficita.

Naime, utvrđuje se da date pozajmice i primici od povraćaja datih pozajmica pripadaju aktivnostima finansiranja i ne ulaze u obračun finansijskog rezultata.

S tim u vezi, predloženim rebalansom izvršena je i primjena inovirane definicije deficita.

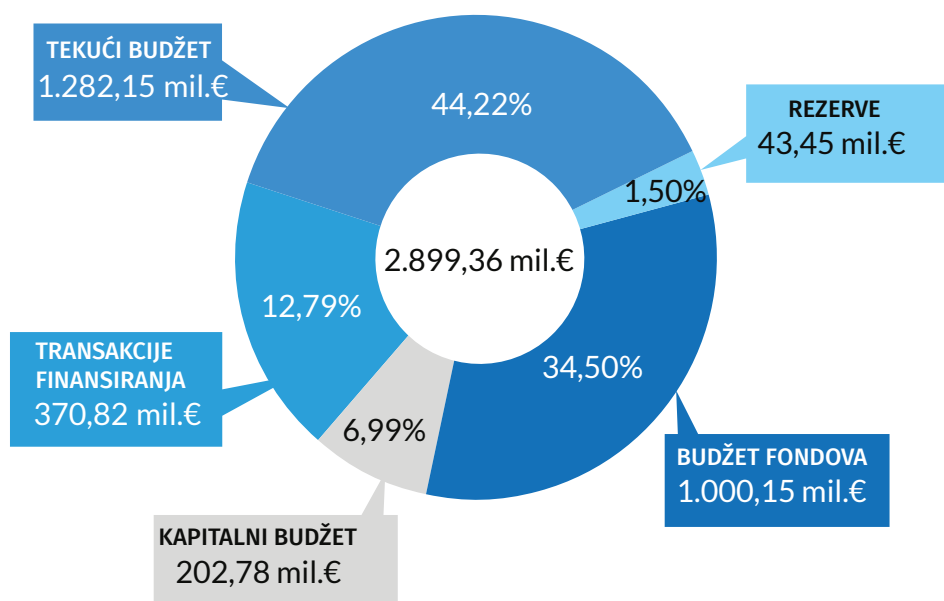
¹ Zakon o budžetu Crne Gore za 2023. godinu ("Sl. list CG" br. 152/22)

² Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list Crne Gore", br. 020/14, 056/14, 070/17, 004/18, 055/18, 066/19, 070/21, 145/21, 027/23), definisan je limit maksimalnog deficita na nivou od 3% BDP-a po tržišnim cijenama. Procijenjeni nominalni BDP za 2023. godinu iznosi 6.447,1 mil.€ - Makroekonomske projekcije 2023 - 2025 - Osnovni scenario.

- Rebalansom budžeta projektuje se ulazak u zonu suficita tekuće potrošnje.
- Na osnovu projektovanih prihoda i rashoda do kraja tekuće godine, nedostajuća sredstva za finansiranje budžeta za 2023. godinu umanjena su za 168,61 mil.€, sa 705,18 mil.€, na iznos od 536,57 mil.€.
- U dijelu koji se odnosi na zaduživanje, definisano je da se Država može zadužiti do iznosa od 600 mil.€ za potrebe obezbjeđenja nedostajućih sredstava u 2023. godini, refinansiranje duga i stvaranja fiskalne rezerve za 2024. godinu.

Rebalansom budžeta za 2023. godinu:

- Izdaci tekućeg budžeta uvećani su za 18.513.310,98€ ili 1,47%.
- Rezerve su uvećane za iznos od 4.603.402,48€ ili 11,85%.
- Budžet državnih fondova veći je za 19.066.900,00€ ili 1,94%.
- Transakcije finansiranja veće su za 4.524.009,00€ ili 1,24%.
- Izdaci predviđeni za kapitalni budžet su nepromijenjeni.

Grafik 1 – Struktura predloženog budžeta (u mil eura i %)

Prihodi budžeta

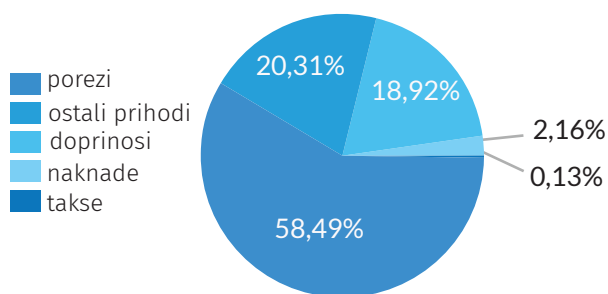
Primici budžeta, bez depozita države, iznose 2.856,36 mil.€. Najznačajnije procentualno povećanje prihodne strane budžeta odnosi se na poziciju donacije i transferi i u odnosu na Budžet utvrđen za 2023. godinu, predviđeno je povećanje ove pozicije za 27,00 mil.€ ili 65,24%.

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
PRIMICI	2.752,65	2.856,36	103,71	3,77%
Tekući prihodi	2.096,33	2.294,40	198,07	9,45%
Primici od prodaje imovine	6,00	6,00	0,00	0,00%
Primici od otplate kredita	9,75	9,75	0,00	0,00%
Donacije i transferi	41,38	68,38	27,00	65,24%
Pozajmice i krediti	599,18	477,82	-121,36	-20,25%

Tabela 2 – Prihodi budžeta (u mil. eur i %)

Tekući prihodi

Tekući prihodi budžeta uvećani su za 198,07 mil.€ ili 9,45% u odnosu na prethodno utvrđene i raspoređuju se na sljedeći način:

Poreski prihodi predstavljaju najznačajniji tekući prihod budžeta države sa učešćem od 58,49%.

Grafik 2 - Tekući prihodi (%)

Jedno od najznačajnijih odstupanja u odnosu na prvobitni plan, odnosi se na prihode od poreza i doprinosa na zarade, gdje je predviđeno povećanje za 38,72 mil.€ ili 7,23%, te su projektovani na iznos od 574,52 mil.€.

Posmatrano u odnosu na Budžet za 2023. godine, predlogom izmjena Zakona o budžetu poreski prihodi su veći za 115,84 mil.€ ili 7,90%.

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Porezi	1.465,46	1.581,31	115,84	7,90%
Porez na dohodak fizičkih lica	61,04	62,30	1,26	2,06%
Porez na dobit pravnih lica	121,65	134,65	13,00	10,69%
Porez na dodatu vrijednost	958,98	1.028,04	69,06	7,20%
Akcize	271,45	296,41	24,96	9,19%
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	40,25	47,65	7,40	18,38%
Ostali porezi	12,09	12,26	0,17	1,39%

Porez na dobit pravnih lica planiran je u iznosu od 134,65 mil.€, i u odnosu na Budžet za 2023. godinu, veći je za 13,00 mil.€ ili 10,69% usljed naplate prihoda budžeta u dosadašnjem periodu godine.

Porez na dodatu vrijednost planiran je u visini od 1.028,04 mil.€ i u odnosu na Budžet za 2023. godinu veći je za 69,09 mil.€ ili 7,20%, kao rezultat projektovanog rasta potrošnje domaćinstava i države shodno makroekonomskom scenariju.

Tabela 3 – Porezi (u mil. eur i %)

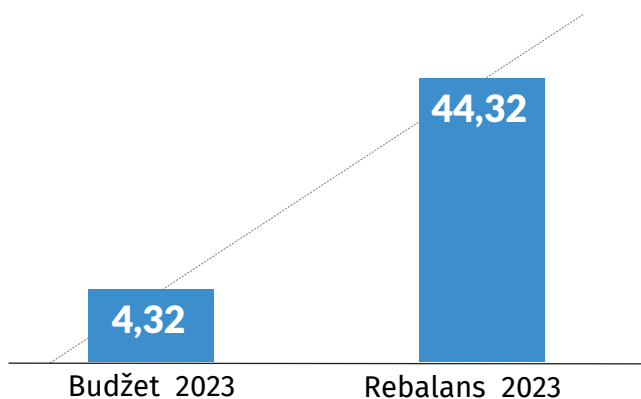
Akcize su projektovane u iznosu od 296,41 mil.€ i u odnosu na Budžet za 2023. godinu veće su za 24,96 mil.€ ili 9,19% usljed izmjena akcizne politike u dijelu implementacije akciznog kalendara na duvan i duvanske proizvode; uvođenja nove akcize na proizvode od šećera, kakaoa i sladoleda, te dodatnih proizvoda od plastike, kao i usljed stabilizacije cijena nafte i naftnih derivata na tržištu, te posljedično tome prestanku važenja Odluke o umanjenju iznosa akcize na promet bezolovnog benzina i gasnih ulja.

Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije planiran je u iznosu od 47,65 mil.€, što je za 7,40 mil.€ ili 18,38% veće u odnosu na Budžet za 2023. godinu, a u skladu sa revidiranom projekcijom rasta uvoza roba i usluga shodno makroekonomskom scenariju.

U dijelu neporeskih prihoda, najznačajnije odstupanje odnosi se na prihode od kapitala i donacije.

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Ostali prihodi	100,18	140,41	40,24	40,16%
Prihodi od kapitala	4,32	44,32	40,00	925,35%
Novčane kazne i oduzete imovinske koristi	14,48	14,68	0,20	1,39%
Prihodi koje organi ostvaruju vršenjem svoje djelatnosti	2,42	2,45	0,03	1,39%
Ostali prihodi	78,95	78,95	0,00	0,00%

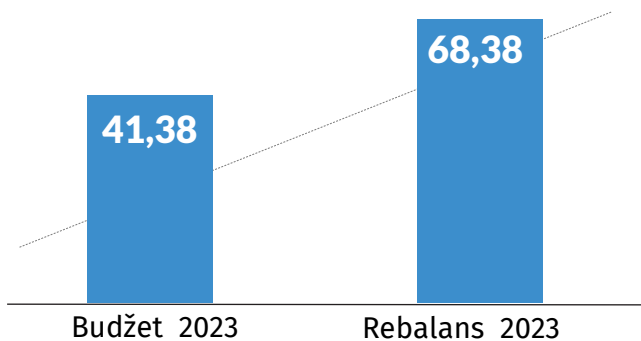
Tabela 4 – Ostali prihodi (u mil. eur i %)

Grafik 3 - Prihodi od kapitala (u mil. eur)

Prihodi od kapitala planirani su u iznosu od 44,32 mil.€, za 40,00 mil.€ više u odnosu na iznos predviđen Budžetom za 2023, kao rezultat očekivanih uplata po osnovu raspodjele dividendi od privrednih društava u većinskom državnom vlasništvu.

Donacije i transferi

Grafik 4 - Tekuće donacije (u mil. eur)

Donacije su planirane u iznosu od 68,38 mil.€, što je za 27,00 mil.€ više u odnosu na iznos predviđen Budžetom za 2023. godinu, kao rezultat izvršene uplate sredstava od strane EU, a po osnovu direktne budžetske podrške za energetska efikasnost.

Izdaci budžeta

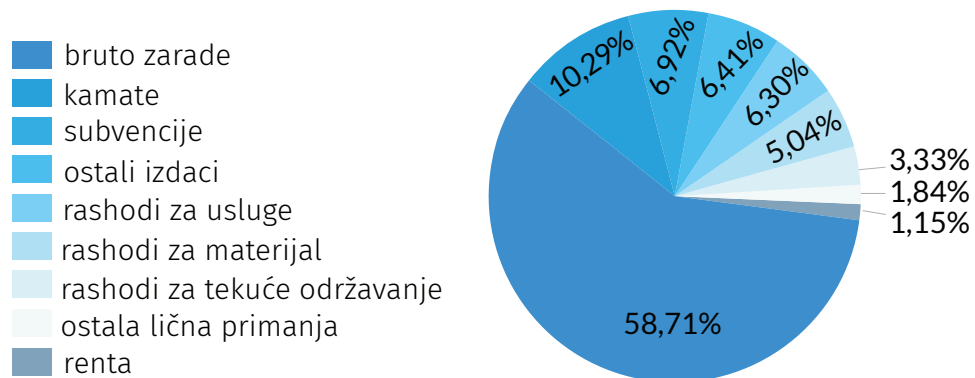
Ukupni izdaci budžeta predviđeni su na nivou od 2.899,36 mil.€, što predstavlja uvećanje u odnosu na prvobitno utvrđene za 46,71 mil.€ ili 1,64%.

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Izdaci	2.852,65	2.899,36	46,71	1,64%
Tekući izdaci	1.054,29	1.068,48	14,19	1,35%
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	627,31	627,31	0,00	0,00%
Ostala lična primanja	19,65	19,70	0,05	0,25%
Rashodi za materijal	53,73	53,90	0,18	0,33%
Rashodi za usluge	66,41	67,33	0,92	1,38%
Rashodi za tekuće održavanje	35,58	35,58	0,00	0,00%
Kamate	109,93	109,93	0,00	0,00%
Renta	12,25	12,25	0,00	0,00%
Subvencije	60,97	73,97	13,00	21,32%
Ostali izdaci	68,45	68,50	0,05	0,07%
Transferi za socijalnu zaštitu	785,18	793,51	8,33	1,06%
Prava iz oblasti socijalne zaštite	190,16	192,42	2,26	1,19%
Sredstva za tehnološke viškove	28,61	28,61	0,00	0,00%
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	529,75	535,82	6,07	1,15%
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	21,06	21,06	0,00	0,00%
Ostala prava iz zdravstvenog osiguranja	15,60	15,60	0,00	0,00%
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	352,43	359,49	7,06	2,00%
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	343,27	350,33	7,06	2,06%
Ostali transferi	9,16	9,16	0,00	0,00%
Kapitalni izdaci	251,86	264,38	12,53	4,97%
Pozajmice i krediti	4,52	4,52	0,00	0,00%
Otplata dugova	365,52	365,52	0,00	0,00%
Rezerve	38,85	43,45	4,60	11,85%
Tekuća budžetska rezerva	38,85	43,45	4,60	11,85%

Tabela 5 – Izdaci budžeta (u mil. eur i %)

Tekući izdaci

Tekući izdaci uvećani su za 14,9 mil.€ ili 1,35% u odnosu na prethodno utvrđene i raspoređuju se na sljedeći način:

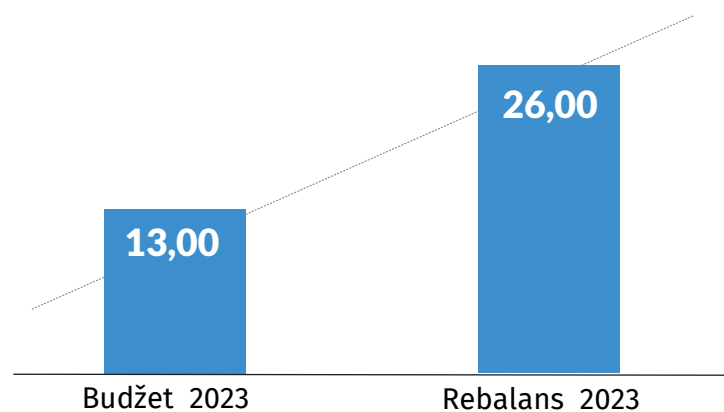

Grafik 5 – Tekući izdaci (u %)

U okviru tekućih izdataka najznačajnije povećanje je kod stavke subvencije, u dijelu koji se odnosi na ostale subvencije:

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Subvencije	60,97	73,97	13,00	21,32%
Ostale subvencije	13,00	26,00	13,00	100,00%

Tabela 6 – Subvencije (u mil. eur i %)

Grafik 6 – Ostale subvencije (u mil. eur)

Transferi za socijalnu zaštitu

Transferi za socijalnu zaštitu uvećani su za 8,33 mil.€ u odnosu na Budžet za 2023. godinu:

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Transferi za socijalnu zaštitu	785,18	793,51	8,33	1,06%
Prava iz oblasti socijalne zaštite	190,16	192,42	2,26	1,19%
Ostala prava iz oblasti socijalne zaštite	48,72	50,98	2,26	4,64%
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	529,75	535,82	6,07	1,15%
Starosna penzija	321,51	323,58	2,07	0,64%
Invalidska penzija	73,68	75,68	2,00	2,71%
Porodična penzija	111,78	113,78	2,00	1,79%

Tabela 7 – Transferi za socijalnu zaštitu i izmijenjene stavke (u mil. eur i %)

Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru

Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru uvećani su za 7,06 mil.€ u odnosu na Budžet za 2023. godinu:

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	352,43	359,49	7,06	2,00%
Ostali transferi institucijama	58,88	65,95	7,06	11,99%

Tabela 8 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru i izmijenjene stavke (u mil. eur i %)

Kapitalni izdaci

Kapitalni izdaci uvećani su za 12,53 mil.€ u odnosu na Budžet za 2023. godinu:

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Kapitalni izdaci	251,86	264,38	12,53	4,97%
Izdaci za infrastrukturu opšteg značaja	57,23	56,94	-0,29	-0,51%
Izdaci za građevinske objekte	65,61	63,59	-2,02	-3,08%
Izdaci za opremu	45,89	48,23	2,33	5,09%
Izdaci za investiciono održavanje	13,18	20,68	7,50	56,92%
Ostali kapitalni izdaci	5,01	10,01	5,00	99,86%

Tabela 9 – Kapitalni izdaci i izmijenjene stavke (u mil. eur i %)

Potrošačke jedinice - tekući budžet i budžet fondova

	Budžet 2023	Rebalans 2023	Apsolutna razlika	Procentualna promjena
Državna izborna komisija	2,12	3,52	1,40	66,11%
Ministarstvo unutrašnjih poslova	121,53	121,90	0,38	0,31%
Ministarstvo finansija	195,34	199,94	4,60	2,36%
Uprava za katastar i državnu imovinu	32,86	37,86	5,00	15,22%
Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	14,41	19,41	5,00	34,69%
Ministarstvo kapitalnih investicija	7,86	16,86	9,00	114,50%
Ministarstvo rada i socijalnog staranja	216,99	219,25	2,26	1,04%
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja	537,55	543,61	6,07	1,13%
Zavod za zapošljavanje	51,24	64,24	13,00	25,37%
Ukupno	1.179,89	1.226,60	46,71	3,96%

Tabela 10 – Apsolutne i procentualne promjene u budžetu potrošačkih jedinica (u mil. eur)

Evropska komisija je Crnoj Gori, u sklopu paketa podrške za prevazilaženje energetske krize, dodijelila 30 mil.€. S tim u vezi, definisan je set mjera koje sprovode nadležne institucije, za čiju realizaciju su planirana sredstva:

- Ministarstvu rada i socijalnog staranja, u iznosu od 2,26 mil.€, a odnosi se na isplatu za 6.272 porodice korisnika materijalnog obezbjeđenja u iznosu od po 250,00€ i za 446 korisnika materijalnog obezbjeđenja boraca u iznosu od po 150,00€.
- Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja, u iznosu od 6,07 mil.€, a odnosi se na isplatu jednokratnih pomoći za korisnike minimalne penzije, kao i korisnike privremene naknade čiji je iznos naknade manji ili jednak 259,95€.
- Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, u visini od 5,00 mil.€, od čega je iznos od 3,50 mil.€ predviđen za prevazilaženje energetske krize u Crnoj Gori koja podrazumijeva sprovođenje unapređenja energetske efikasnosti u turizmu, a iznos od 1,50 mil.€ za realizaciju Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji.
- Ministarstvu kapitalnih investicija, za dio energetskog paketa koji će se neposredno sprovoditi, u ukupnom iznosu od 9,00 mil.€ i to: 8,00 mil.€ za unapređenje energetske efikasnosti i 1,00 mil.€ za softverska rješenja za unapređenje energetskog tržišta.

U cilju održavanja vanrednih parlamentarnih izbora, planirana su sredstva:

- Ministarstvu unutrašnjih poslova, u iznosu od 0,38 mil.€ za potrošni materijal (papir, koverta i rezervne djelove), za pakovanje i distribuciju glasačkih listića, za troškove transporta i montaže uređaja za elektronsku identifikaciju birača i za nabavku uređaja za ostvarivanje sigurne komunikacione veze.
- Državnoj izbornoj komisiji, sredstva u iznosu od 1,40 mil.€, shodno potrebama, a odnose se, između ostalog, na sredstva za: naknade članovima opštinskih izbornih komisija, naknade biračkim odborima, materijalne troškove, i to: kancelarijski materijal, sitni inventar, troškovi goriva, troškovi zakupa prostorija za smještaj biračkih odbora i dr, naknade članovima komisije, sredstva za nabavku materijala za posebne namjene, paravani, glasačke kutije, zastave, štampanje glasačkih listića i obrazaca, objavljivanje obavještenja i rješenja, liste kandidata, konačnih rezultata izbora u dnevnim listovima koji izlaze u Crnoj Gori i na Javnom servisu.
- Ministarstvu finansija, na poziciji tekuće budžetske rezerve, planirano je dodatnih 4,60 mil.€, za nadomješćivanje sredstava za potrebe organizovanja drugog kruga predsjedničkih izbora, kao i održavanje vanrednih parlamentarnih izbora, u skladu sa odredbama Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja.

U cilju obezbjeđivanja nedostajućih sredstava:

- Zavodu za zapošljavanje planirana su dodatna sredstva u iznosu od 13,00 mil.€, a odnose se na nedostajuća sredstva za subvencije poslodavcima koji zapošljavaju lica sa invaliditetom.
- Upravi za katastar i državnu imovinu, u iznosu od dodatnih 5 mil.€, kako bi se stvorili uslovi da se omogući poreskim obveznicima, koji nijesu u mogućnosti da redovno izmiruju dospelje poreske obaveze, da poreski dug izmire imovinom.

U obrazloženju predloženog rebalansa budžeta, na str. 13, date su izmjene obrazloženja kapitalnog budžeta, u dijelu koji se odnosi na opise pojedinih kapitalnih projekata, te izmjena procijenjenih vrijednosti pojedinih kapitalnih projekata, kao i tehničke korekcije, a u cilju obezbjeđenja zakonskih osnova za raspivanje javnih poziva i početak realizacije istih u tekućoj godini.

Makroekonomska kretanja u Crnoj Gori u 2023. godini

Makroekonomske prognoze za Crnu Goru zasnovane su na pretpostavci daljeg rasta privredne aktivnosti, na bazi ostvarenja turističkih prihoda iznad pretkriznog nivoa i referentne 2019. godine, rasta privatne potrošnje usljed novog povećanja zarada, ekspanzije kreditne aktivnosti i marginalnog doprinosa bruto investicija, koje tokom posljednjih godina bilježe pad.

Očekuje se da se pozitivna ekonomska kretanja nastave i u 2023. godini, pri čemu će privredni rast usporiti, shodno najavama svih relevantnih međunarodnih organizacija, usljed neizvjesnosti koje prate globalnu ekonomsku scenu.

Rizik daljeg rasta cijena ostaje ključni izazov u 2023. godini, iako za sada djeluje da je vrhunac inflacije već prošao u razvijenim zemljama, što pokazuju i posljednji statistički podaci za zemlje Evropske unije.

Realan rast

Prema preliminarnim makroekonomskim projekcijama Ministarstva finansija, u 2023. godini je procijenjen realni rast ekonomije od 3,4%. Iako se očekuje snažan nominalni rast makroekonomskih parametara, inflacija će i u 2023. godini ostati na povišenom nivou i uticati na dinamiku realne stope rasta.

I pored nepovoljnih geopolitičkih i globalnih ekonomskih kretanja, tokom 2022. godine ostvaren je snažan privredni rast, što pokazuju preliminarni podaci o realnom rastu bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore, koji je u 2022. godini iznosio 6,1%. Najveći doprinos ostvarenom privrednom rastu dali su dinamična privatna potrošnja (doprinos od 7,1 procentnih poena) i izvoz roba i usluga (9,7 pp). Investiciona aktivnost je stagnirala u 2022. godini i zabilježila je realni pad od 1,1%.

Dostupni podaci po sektorima za 2023. godinu, pokazuju dalji rast aktivnosti. Noćenja u turizmu u kolektivnom smještaju su u prvom kvartalu 2023, veća 46,3% u odnosu na isti period 2022. Promet robe u trgovini na malo je u istom periodu veći za 24,7% međugodišnje, dok industrijska proizvodnja bilježi godišnji rast od 9,5%, vođena porastom proizvodnje električne energije za 34,4%. Prodaja i otkup proizvoda poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, veći su 87,1% u prva dva mjeseca 2023, u poređenju sa istim periodom godinu ranije.

Inflacija

Nakon dostizanja istorijski najviše inflacije u 2022. godini, očekuje se da će inflatorni pritisci oslabiti u srednjem roku, ali ipak biti povišeni, naročito u 2023, za koju je procijenjena inflacija od 8,0%. Rastuću inflaciju je dominantno uslovio porast cijena berzanskih roba kojima se trguje na međunarodnim i regionalnim tržištima, poput hrane, sirove nafte, poljoprivrednih inputa, osnovnih metala i energenata.

Inflacija je u prvom kvartalu 2023. godine prosječno iznosila 13,9% na godišnjem nivou, dok je u

martu 2023. zabilježena stopa od 10,5%, najniži nivo od istog mjeseca 2022. godine. Vodeći doprinos rastu cijena i dalje opredjeljuju cijene hrane i bezalkoholnih pića (doprinos 7,6 pp), dok drugi najveći doprinos (2,1 pp) čini kategorija stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva, čije su cijene za prva tri mjeseca 2023. godine porasle za čak 15,6% u odnosu na isti period 2022.

Djelimična izmjena u kompoziciji faktora koji doprinose inflaciji, ukazuje na to da takozvana bazna inflacija (inflacija kada se isključi volatilni rast cijena hrane i energije), može ostati povišena i ukorijenjena tokom dužeg vremenskog perioda.

Tržište rada

Prema administrativnim podacima Monstata, prosječan broj zaposlenih u 2022. godini iznosio je 223,7 hiljada i veći je za visokih 18,4% u poređenju sa 2021. Dalji rast zaposlenosti bilježi se u prvom kvartalu 2023. godine, pa je prosječan broj zaposlenih iznosio 232,5 hiljada, uz rast na godišnjem nivou od 9,0%.

Prosječna bruto zarada u 2022. godini je iznosila 883 € i bila je veća 11,3% međugodišnje, dok je shodno regulatornom povećanju minimalne zarade i nižoj stopi poreskog opterećenja na rad od početka 2022, prosječna nominalna neto zarada u 2022. godini iznosila 712 € i bila je veća za 33,8% u odnosu na 2021. godinu.

Životni standard je dodatno očuvan usvojenim povećanjem zarada u dijelu javnog sektora početkom 2023. godine, pa je uprkos godišnjoj inflaciji od 10,5% u martu tekuće godine, neto zarada u istom mjesecu realno veća za oko 0,4% u odnosu na mart 2022. Da bi se pozitivan trend kretanja na tržištu rada nastavio, neophodno je pristupiti rješavanju ključnih izazova dugoročne nezaposlenosti, zaposlenosti žena i mladih i povećati poresku disciplinu u cilju suzbijanja rada „na crno“.

Bankarski sektor

Bankarski sektor je tokom proteklih nekoliko kriznih godina pokazao izuzetnu otpornost i stabilnost, pa na kraju 2022. bilježi snažnu profitabilnost, kapitalizovanost i likvidnost.

I na početku 2023, evidentirani su pozitivni trendovi u bankarskom sektoru, pa je tako u prvom kvartalu zabilježen godišnji rast aktive banaka (18,5%), ukupno odobrenih kredita (11,6%), depozita (21,2%) i kapitala (20,2%). Nekvalitetni krediti na kraju marta 2023. godine, iznosili su 215,6 miliona eura i činili su 5,62% ukupnih kredita, što je za 0,88 procentnih poena niže u odnosu na isti period prethodne godine.

Tekući račun platnog bilansa

Eksterna pozicija Crne Gore je tokom 2022. godine pogoršana, usljed rasta uvoza roba, podstaknutog porastom lične i investicione potrošnje, niske diversifikovanosti domaće ekonomije i porasta uvoznih cijena na međunarodnim tržištima primarnih dobara.

Izvoz roba u prvom kvartalu 2023. vrijedio je 215,3 mil.€ i povećan je 8,2% na godišnjem nivou, dok je uvoz u istom periodu iznosio 818,8 mil.€ i veći je 26,0%. U strukturi izvoza, dominiraju električna energija (126,2 mil.€), aluminijum (27,0 mil.€) i medicinski i farmaceutski proizvodi (9,7 mil.€), dok dominantne robe iz uvoza čine kategorija hrane i žive životinje (153,4 mil.€), drumska vozila (64,9 mil.€) i nafta i naftni derivati (63,2 mil.€).

Crnogorska ekonomija je u izazovnim uslovima privređivanja, a usljed globalnih ekonomskih neizvjesnosti, uspjela amortizovati svoju ranjivost i održati dostignuti nivo zainteresovanosti stranih investitora. Prema preliminarnim podacima CBCG, neto priliv SDI u januaru 2023. iznosio je 11,5 mil.€, što je za 77,1% manje u odnosu na januar 2022. godine. Ukupan priliv SDI iznosio je 43,8 mil.€, što predstavlja pad od 38,1% u odnosu na 2022, a rezultat je smanjenja vlasničkih ulaganja i ulaganja po osnovu interkompanijskog duga. Ukupan odliv SDI u januaru 2023. godine iznosio je 32,2 mil.€, što je za 58,4% više nego u 2022. godini.